

011202-1

Jan Skácel napsal ve sbírce *Oříšky pro černého papouška (Básně II., Brno 1996, s. 147 - č. 18)*:

básníci básně neskládají

báseň je bez nás někde za

a je tu dávno je tu od pradávna

a básník báseň nalézá

Jistě je za tím významný prožitek a zkušenost, ale to, co je tu řečeno, není prosté vyslovení této zkušenosti, ale už jistá interpretace, a ta je nepravdivá, protože ovlivněná jak mýtem, tak řeckou metafyzikou (především platonismem). Slovní spojení „skládat básně“ je sice běžné (podobně jako skládat píseň nebo symfonii), ale je rovněž zavádějící, i když odpovídá velmi dávné tradici, sahající až do prairindické minulosti, do sanskrtu a možná až do prákrtu. Samo řecké λέγειν, latinské *legere*, dokonce německé *lesen* znamená původně „sbíratí“. Přesto ani promlouvání, ani čtení, ba ani psaní atd. nebudeme dnes redukovat na nějaký sběr, na sbírání hlásek či písmen, neboť nejde o samo skládání, a výsledkem nemá být sebranka ani nějaké skladiště: jde o sjednocování, tj. sbírání do jednoty, a to předpokládá i výběr, selekci. O básníkovi dnes spíše říkáme, že tvoří. Skácel nám proto jakoby usnadňuje, jak přijmout jeho myšlenku, tím, že mluví o „skládání“; je něco v našem vědomí, co způsobuje, že se nám to „skládání“ nelíbí – připomíná nám to veršotepectví. Ale hlavní myšlenka Skácelovy básně je ve verších druhém a třetím: báseň je „bez nás“, tj. bez básníka, bez básnického tvůrce, a „je tu dávno“, dokonce „od pradávna“. A je „někde za“. To je dokladem toho, že ani tak velký básník se nevyvaruje omylů, je-li vnitřně infikován určitou myšlenkovou tradicí, z níž se pak pokouší vystoupit na nepravém místě. Skácel nepochybně nemyslí „za“ ve smyslu *post*; „za“ může ostatně někdy znamenat pravý opak, totiž „před“, a to má asi Skácel na mysli – ale za čím tedy? resp. *před* čím? Je-li báseň „bez nás“, pak to nemůže znamenat „před námi“, tj. před básníkem, před jeho básnickým tvořením. *Kde* je tedy to „před“? A *kdy* to je? Někde ta báseň (a tedy všechny básně, nebo alespoň všechny pravé, „zdařilé“ básně) být musí, vždyť Skácel říká, že tam „někde za“ vskutku „je“; a „je“ tam (Skácel říká dokonce „tu“) dávno, od pradávna – to bývá chápáno jako „odevždy“. To však zároveň vylučuje možnost, že báseň přichází z budoucnosti, neboť je-li tu od pradávna, přichází z minulosti, přesněji: z praminulosti. Takže ono „za“ nemůže poukazovat k budoucnosti, i když by to v zásadě bylo možné – vždyť říkáme: za dvě hodiny, za pár dní, za měsíc. Skácelovi tedy ani nenapadá opustit koleje tradice, on se jen vrací zpátky až k té nejstarší tradici, k mýtu. A právě tím bere básníkovi tu specifickou jedinečnou, pro kterou býval odedávna heroizován: básník náležel k heroům, protože se dokázal odchýlit od pouhého napodobování pravzoru, ale ustavil pravzor nový, nebývalý, dosud „nejsoucí“. Básník byl ἀρχηγός, vůdce, „pionýr“, nikoli hledač, který tu a tam najde báseň jako houby v lese.

(Písek, 011202-1.)